

KERKBLAD

Jaargang 27 - nummer 17
vrijdag 25 september 2020
editie Leeuwarden e.o.

Geandewei

Protestantse
Kerk

Geloven als keuze

Dromen door
Ronnie de Durfal

Bonhoeffer en de liederen
van Paul Gerhardt

Geloofsgetuige
Leonard Cohen

Column Tettie Stiemsma

Dreamer

Ik bin in dreamer. Eartiids bruts ik nachts benei de boel ôf. Wat der deis belibbe wie, of lêzen yn in boek of stripferhaal, kaam nachts

werom yn de dream.

Op in sneontemoarn by it wekker wurden ûntduts ik in gat yn it sachtboard plafond. Troch my, lizzend op in steapelbêd, deryn drukt. Ik wit de dream noch; ik moast in grut rotsblok omheech hâlde dat my oars ferpletterje soe. Hie it lêzen yn de *Tina* by *Ronnie de Durfal*. Tefolle foarbylden fan skea binne der om yn dit stikje te neamen. Faak tink ik, hat it in betsjutting? Guon minsken witte moarns net iens mear wat se dreamd ha. Ik wol, yn kleur en de meast ûnmooglike dingen. Dat ik moarns tink, hoe komst derby?!

In tema wat de lêste jierren faak werom komt is dat we ferhuze binne. We wenje dan net mear yn Ljussens mar yn in oar plak, faak yn in folle lytser en tsjuster hûs. Ik bin dan altyd bliid dat ik wekker wurd. Frjemd, hjir moat dochts in betsjutting foar wêze... Mar ik kin gjin Daniëls of Joazefs dy't it my, lykas alear, sa moai útlizze kinne.

De ferhalen út de Bibel oer dreamen fûn ik eartiids ek it moaist. Joazef mei syn wûnderlike dreamen dêr't syn bruorren net sa bliid mei wiene. Letter de útlis yn de finzenis oan de skinker en de bakker. Begrutlik dat dy skinker pas nei sân jier wer oan syn belofte tocht. Daniël dy't de dream oan Nebûkadnessar útlizze koe sûnder dat de kening syn dream ferteld hie fan it byld. En letter noch fan de hege beam dy't omhakt waard en wêrnei't Nebûkadnessar sân jier as in bist libbe yn it fjild.

Dreamen binne se bedroch? Yn it Hebriuwsk is der mar ien letter ferskil tusken it wurd foar dream en foar finster; *chalom* en *chalon*. Yn it Joadendom is sa it idee bewarre dat God yn in dream foar ús in finster nei de himel iepenje kin....En no mar hoopje dat ik der net út fal.

Tettie Stiemsma-Walda wennet yn Ljussens, is troud mei Renze mem fan fjouwer soannen en twa dochters. Beppe en ynfal-beukerliedster dy't ek graach skriuwt

Meditatie Zijn naam is Jacob

'Ik zweer bij mezelf - spreekt de HEER: Omdat je dit hebt gedaan, omdat je mij je zoon, je enige, niet hebt onthouden, zal ik je rijkelijk zegenen en je zoveel nakomelingen geven als er sterren aan de hemel zijn en zandkorrels op het strand langs de zee, en je nakomelingen zullen de steden van hun vijanden in bezit krijgen. En alle volken op aarde zullen wensen zo gezegend te worden als jouw nakomelingen. Want jij hebt naar mij geluisterd.'

Genesis 22:16-18

door ds. Corry Nicolay

Gerda noemt zich nu christen. Dan is het voor andere gelovigen duidelijk bij welk geloof ze hoort. Binnen een basisgroep ervaart ze ruimte om te zoeken naar de betekenis van het geloof in haar dagelijks leven.

Haar man Melek komt uit een islamitisch land en is moslim. Hij voelt zich daar prettig bij. Soms gaat hij met Gerda mee en merkt dat er tijdens de viering plaats is voor hem zoals hij is.

Melek staat kritisch tegenover de uitwassen van zijn geloof, zoals radicalisme en IS. Vreselijk is het wanneer oorlog, dictatuur en wreedheid in naam van de islam worden verkondigd. Dat doet pijn en klopt niet. De islam wordt dan politiek ingezet, over de rug van mensen die anders denken. Die pijn verergert wanneer hij als moslim in Nederland op dat geweld wordt aangekeken.

Abraham

Gerda moedigt hem aan zijn eigen geloof vast te houden en net als zij te zoeken naar de gelofsweg waarin hij zich herkent. 'Gelukkig zijn we beiden kinderen van Abraham, profeet in de islam en aartsvader in het joden- en christendom', vinden Gerda en Melek. In de Bijbel (Gen. 22 en Gal. 3) en Koran (Soera 37) staat dat de kinderen van Abraham vallen onder de zegen van God/Allah. Ze geloven in die ene God die in het Arabisch 'Allah' heet.

Jacob

Nu ze hebben ze een kind. Dat vraagt meer dan respect en acceptatie alleen. Gerda en Melek willen als ouders helder krijgen wat ze belangrijk vinden om hun kind mee te geven. Daar hebben ze Gods/Allah's hulp bij nodig en de steun van mensen om hen heen.

Bewust hebben ze voor hun kind de naam Jacob gekozen. In de Bijbel is Jacob een van de aartsvaders en in de Koran een profeet. De verhalen over Jacob gaan er in beide geloofsboeken over dat Jacob met vallen en opstaan zijn weg zoekt in het leven.

Ook als Jacob zich los van God (goddeloos) heeft gedragen, mag hij ontdekken dat Allah hem niet loslaat en verlaat. Want Gods/Allah's trouw aan mensen blijft!

Herkenbaar voorleven

Als hij ouder wordt zal Jacob zelf over zijn leven en geloof gaan nadenken. Daarom willen Gerda en Melek hun geloof herkenbaar aan hem voorleven, ook met de feestdagen. Ze hopen op mensen die hen begrijpen, steunen en bijstaan in de vragen waar ze voor komen te staan. Ze bidden God/Allah om wijsheid.

Corry Nicolay is predikant van de Protestantse Kerk en werkt sinds 1980 samen met moslims.
www.kleurrijkgeloven.nl

Leesooster

Week 40, 27 september t/m 3 oktober

zondag	Daniël 3:24-30
maandag	Daniël 3:31-4:14
dinsdag	Daniël 4:15-24
woensdag	Daniël 4:25-34
donderdag	Daniël 5:1-12
vrijdag	Daniël 5:13-6:1
zaterdag	Daniël 6:2-10

Week 41, 4 t/m 10 oktober

zondag	Daniël 6:11-18
maandag	Daniël 6:19-29
dinsdag	Psalm 115
woensdag	Matteüs 20:1-16
donderdag	Matteüs 20:17-34
vrijdag	Psalm 122
zaterdag	Ezra 1:1-11(-2:70)

Persoonlijk Geloven als keuze

De hoofdpersoon in een boek van Francine Rivers zegt op enig moment de cruciale woorden: 'Ik heb ervoor gekozen om God te geloven. Ik heb ervoor gekozen om in Zijn beloften te geloven.' Deze woorden maakten destijds diepe indruk op mij en ik ben ze nooit meer vergeten.

door Nelleke Berntsen

Want ik herkende dat het gaat om een keuze om te geloven. Er kan een moment komen dat je uit de beschikbare informatie, samen met wat je hebt ervaren, besluit zo'n keuze te maken. En dat wil natuurlijk niet zeggen dat daarna alles vanzelf op zijn plaats valt. Integendeel, zou ik haast zeggen. Want dan begint het pas. Zoals men vroeger tegen iemand placht te zeggen die een volwassendoop onderging: 'Welkom in de strijd!'

Vervreemding

Dit waren zo wat gedachten die opgeroepen werden toen ik het boek *Verbonden en vervreemd* las van dr. Wim Dekker. Het gaat over Christen-zijn in onze huidige samenleving in een context van krimp. Mij trof vooral Dekkers uitgangspunt van de vervreemding. Hij stelt, dat de bestemming van mensen ligt in de verbondenheid met hun Schepper. Dat is een rode draad door heel de geschiedenis heen van God met de mensen. Die verbondenheid was er in het paradijs, maar helaas kwam toen de gebrokenheid. En God bleef zich bekommeren om de mensen en zocht steeds weer de verbondenheid.

Nadruk op het individu

In onze huidige cultuur is verbondenheid een ingewikkelde zaak geworden. De nadruk ligt steeds sterker op het individu. Dirk de Wachter, een Belgische psychiater, heeft daar een boek over geschre-

ven. In *Borderline times* toont hij zich zeer kritisch over de huidige samenleving. Eeuwenlang heeft het geloof in God - en het belijden van dat geloof - gezorgd voor z i n g e - v i n g .

Door het verlies van dit geloof ontstond verbodding, een verlies van hechting, leegte en eenzaamheid.

Dit doorgeslagen individualisme is niet een cultuur waarin mensen gedijen. De vervreemding van God als onze schepper zorgt ervoor, dat mensen hun bestemming dreigen mis te lopen. Inmiddels heeft deze vervreemding zelfs collectieve vormen aangenomen, stelt Dekker. En wel zodanig, dat de vervreemding normaal lijkt - en het normale vreemd. Je bent dus eigenlijk een buitenbeentje als je gelooft in God en zéker als je probeert daarmee je leven in overeenstemming te brengen. Met andere woorden: als je je geloof serieus neemt.

Aanpassen

Dekker vraagt zich af, of we in de kerk niet te veel bezig zijn geweest om ons maar aan te passen om door de wereld serieus genomen te worden. Kan het zijn, dat wij zodoende ook lijden aan die vervreemding? Want zijn wij uiteindelijk ook niet steeds meer gaan twijfelen aan de hoge pretenties die het Evangelie beloofde? Dekker roept op om 'tot een nieuwe fierheid van geloven te komen, waarin we er werkelijk voor durven gaan, dat het Evangelie van Jezus Christus het beste verhaal is wat verteld kan worden!'

Tegen de trend in

Aan het eind van zijn boek heeft Dekker een beschrijving opgenomen van mensen die bewust gekozen hebben om te 'gaan geloven'. Het gaat hierbij om mensen die een gerespecteerde positie in de samenleving innamen. Toch durfden ze, dwars tegen de trend in, deze onmodieuze keuze te maken.

Eén van hen is de schrijver/presentator Stephan Sanders. Hij koos ervoor om zich bewust open te stellen voor het geloof. Want dat is waar het volgens hem om gaat. En hij heeft - natuurlijk - zijn ervaringen breed gedeeld in de media. Eén van zijn conclusies is: 'je stelt een daad, waarmee je jezelf de kans geeft om een nieuwe wereld binnen te treden.' Hij ervoer, tot zijn verrassing, dat hij een

daarin beleden wordt dat Hij een gemeenschap sticht. En dat je daarin aan elkaar gegeven bent om het geloof te vieren en elkaar te steunen op de weg van de navolging.'

Bemoediging

Dit is ook de reden, waarom ik het bovenstaande met u wil delen: omdat we allemaal wel wat bemoediging kunnen gebruiken op de weg van dat 'vieren en elkaar steunen op de weg van de navolging.' Voor mij werd, door dit boek, duidelijk hoe toch de focus op 'het geloof als keuze' kan helpen. Als mij gevraagd wordt waarom ik (nog) geloof, kan ik rustig zeggen, dat ik - op basis van opgedane ervaringen en inmiddels opgedane kennis - ervoor gekozen heb om in God te geloven.

Het betekent niet, dat een ander dus óók die keuze moet maken, of dat er per se een beslissend moment in diens leven genoemd moet worden. Sommigen zijn allergisch voor zulke bekeringsverhalen. Maar daar gaat het hier niet zozeer om.

God zoekt ons, wij zoeken God

Het betekent ook niet, dat het aanbod niet van God zou uitgaan en dat Hij er niet alles aan doet om ons te trekken. Daar zijn natuurlijk de nodige Bijbelteksten bij te vinden. En er zullen altijd mensen zijn die de nadruk leggen op God die de mens zoekt. Terwijl anderen vooral de nadruk leggen bij de mens die God zoekt. Een mooie metafoor daarbij is de schaar, die uit twee helften bestaat. Alleen samen kunnen ze hun functie vervullen.

Maar ons geloof een keuze noemen geeft aan, dat wij een keuze hebben. Er is een weg die gegaan kan worden. Jezus zegt: 'Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven.' Je kunt het geloven of niet. En het helpt voor anderen om te (gaan) geloven, als wij een geloofwaardige gelovige kunnen zijn.

Nelleke Berntsen uit Leeuwarden gaat vaak voor in verschillende kerken. Ze is gepensioneerd docente levensbeschouwing en redactielid van Geandewei

'nieuwe familie van mensen ontdekte die diezelfde liefde ervaren. Blijkbaar hoort het bij de structuur van het christelijk geloof en bij de God die

Byldspraak - Willem Wilstra Rispinge - Psalm 65

In my bekende âld-greidboer hat yn stee fan in skilderij fan syn pleats dit moaie panieltsje mei âld boere-ark oan 'e wand, útfierd yn giel koper. Hy neamt my sekuer de nammen. De echten kin men fine yn it museum. Stik foar stik wie it hânridskip.

Tsjintwurdich fleane de lânwurkers mei grutte masines fan boer nei boer en lân nei lân. De rispinge moat eins yn trije dagen oan 'e kant, mei sa min mooglik minsken.

Psalm 65 fers 5:

*Jo komme, Hear, om rein te bringen oer ikkers drûch ferskroeid,
Mei wetter út jo wjitteringen wurdt fjild nei fjild befloeid.
It boulân wachtet op'e ploege, in rike rispinge dijt.
Jo jouwe ús alles wat wy hoege, dat nimmen hongere lijt.*

Fers 6:

*Woestinen waarden griene weide, sa kroanje Jo it jier.
Op heuvelhichten toar as heide stiet no it nôt yn de ier.
De greiden binne troch jo goedens mei skiep en kij beslein.
Dit is it lân dat yn jo hoede, jo lof sjongt fier en hein.
(Douwe A. Tamminga)*

Cantatedienst met 'Bringet dem Herrn Ehre seines Namens' op 4 oktober in Leeuwarden

Op zondag 4 oktober 2020 om 19.00 uur wordt in de Grote of Jacobijnerkerk in Leeuwarden uitgevoerd de cantate *Bringet dem Herrn Ehre seines Namens* (BWV 148) van Johann Sebastian Bach (1685-1750). De tekst is gebaseerd op Lukas 14: 1-11: de passage waar Jezus op de Sabbat de man met waterzucht geneest. De cantate gaat vooral over het dispuut met Joodse Schriftgeleerden over de vraag of men op de sabbat goede werken mag verrichten, en loopt uit op een lofzang op de

zondagsheiliging. Dit feestelijke karakter verklaart de uitgebreide instrumentale bezetting: trompet en drie hobo's, naast

strijkers en continuo. Aan de dienst werken mee: Cantatecollectief 'Ewiges Feuer' o.l.v. Geke Bruining-Visser, Marijke Beute, mezzosopraan, Jeroen Helder, tenor, Gerwin Hoekstra, Müllerorgel, ds. Yvonne Hiemstra, voorganger. Bij de uitgang is er een collecte. Aanmelding is verplicht vanwege de coronamaatregelen. Stuur uw naam, adres en telefoonnummer naar cant.jacobijner@gmail.com óf bel op donderdag 1 of vrijdag 2 oktober tussen 18.00 en 19.00 uur naar (06) 23384293.

Bonhoeffer en de liederen van Gerhardt Troost in extreme situaties

Op 14 april 1943, de negende dag na zijn arrestatie, schrijft Dietrich Bonhoeffer zijn ouders: 'Ik maak het goed. Ik beschouw dit maar als een nieuwe ervaring. In deze situatie is het goed om de liederen van Paul Gerhardt te lezen en uit het hoofd te leren; dat doe ik op het ogenblik.'

door Doede Wiersma

In de eerste brief aan zijn vriend (18 november 1943), die niet langs de censuur gaat, horen we: 'De eerste twaalf dagen, toen ik als een zware misdadiger werd behandeld, heeft Paul Gerhardt zijn waarde bewezen, meer dan ik had kunnen vermoeden en ook het boek der Psalmen en Openbaringen.' En na de mislukte aanslag op Hitler (20 juli 1944) ervaart Bonhoeffer troost uit de dagtekst uit de Bijbel en de liederen van Paul Gerhardt.

Onvermoed

In extreem moeilijke situaties blijken liederen en de Bijbel een onvermoede troost te bevatten. Blijkbaar is de antenne er dan pas gevoelig voor. Opeens ontdekt Bonhoeffer dat het langzaam en aandachtig lezen van 'Ik kniel aan uwe kribbe neer' (Lied 475) hem raakt en ontroert.

Voor Kerst 1943 schrijft Bonhoeffer *Gebeden voor gevangenen*. Van het morgengebed stuurt hij zijn verloofde de tekst. Hij laat die eindigen met een couplet uit een lied van Gerhardt:

Al mijn zorgen, zijn Zijn zorgen / en zo slaap ik rustig in, dat ik elke nieuwe morgen / opgewekt mijn werk begin. Ach in angst en in ellende / zou ik leven, als ik niet wist, dat God mij ziet, / als ik God, mijn God niet kende. Alle dingen hebben tijd, maar Gods liefde eeuwigheid. (Lied 903: 5)

Innerlijk erfgoed

Paul Gerhardt droeg de ellende van de Dertigjarige Oorlog (1618-1648) en veel persoonlijk leed met zich mee. Van zijn vijf kinderen overleden drie in het eerste jaar, ook zijn vrouw kwam op jonge leeftijd te overlijden.

In twee lezingen op 5 augustus 1936, voor een gehoor van drieduizend mensen, zegt Bonhoeffer: 'Door het leed gevormd wordt Gerhardt tot de belangrijkste verkondiger van troost en blijdschap. Ieder woord is bij hem getekend door het lijden en de tranen die aan zijn liederen vooraf gingen.'

De les van Bonhoeffer - en van velen met hem die hun leven offerden - is: in extreme situaties komen de dingen anders te liggen. Belangrijk is om dan over een 'innerlijk erfgoed' te kunnen beschikken. Zet de tent op als het droog is, dan kun je bij extreem weer erin schuilen...

Emeritus-predikant Doede Wiersma heeft zijn artikelen over Bonhoeffer gebundeld in het boek 'Wijs van hart', dat voor 16 euro te bestellen is via www.pinne.nl

Troost in Liederen van Paul Gerhard

Liederen uit *Liedboek - Zingen en bidden in huis en kerk*

146: Laat ons nu vrolijk zingen * En als wij zijn gevangen / te middernacht zendt Hij / ons liederen en gezangen / en maakt ons eindelijk vrij.

211: De gouden zonne heeft overwonnen * Nacht mag het wezen / ik zal niet vrezen na storm en duister / in al haar luister / toont, Heer, uw zon weer haar stralend gelaat.

441: Hoe zal ik U ontvangen * Niets dreef U uit de hoge, naar wat wij mensen zijn, dan liefde, louter liefde.

475: Ik kniel aan Uwe kribbe neer * Voor ik als kind ter wereld kwam / zijt Gij voor mij geboren / eer ik een woord van u vernam / hebt Gij mij uitverkoren.

576: O Hoofd vol bloed en wonden * Houdt Gij mij in Uw hoede, Gij die Uw schapen telt, o bron van al het goede, waaruit mijn leven welt.

902: Is God de Heer maar voor mij * Is God de Heer maar voor mij, wat zou mij tegen zijn? Ik roep, ach Here hoor mij en wat mij kwelt wordt klein.

903: Zou ik niet van harte zingen * Zou ik niet van harte zingen Hem die zo zeer mij verblijdt, Alle dingen hebben tijd, maar Gods liefde eeuwigheid.

904: Beveel gerust uw wegen * Maar blijft Gij met vertrouwen / naar God zien in de nacht; dan doet Hij u aanschouwen / wat gij het minst verwacht.

977: Ga uit, o mens, en zoek uw vreugd * God heeft zijn schepping goed gedaan, - hoe zou ik zelf dan buiten staan? Hij heeft de dood verdreven.

Geloofsgetuige

Leonard Cohen

'In alles zit een barst. Zo komt het licht binnen'

* 21 september 1934, Montréal
† 7 november 2016,
Los Angeles

'There's a crack in everything, that's how the light gets in.' Alleen al vanwege die ene zin uit *Anthem* moet Leonard Cohen ook op mijn lijstje geloofsgetuigen. De Canadees-joodse zanger en liedjesschrijver met zijn diepe stem, de zanger van het onvolmaakte waarin het Eeuwige zich verborgen houdt. De beroemde zin lijkt op een regel uit zijn bekende nummer *Hallelujah*: *'There's a blaze of light in every word. It doesn't matter which you heard'*, oftewel: 'In elk woord zit wel een vleugje licht.'

Van *Suzanne*, het liefdesliedje uit 1966 waarin Jezus over het water liep, tot en met zijn afscheidsbundel speelde Cohen met religieuze thema's. *Hallelujah* laat de bijbelse singer-songwriter koning David zingen voor een God die misschien helemaal niet om muziek geeft, terwijl de losbandige Bathseba zijn haar doet op een keukenstoel. En hij sombert opgewekt over al zijn beperkingen, twijfels en onmacht. Misschien is er een God daarboven, maar hij heeft het Licht niet gezien. Hij deed zijn best. Maar ook al ging alles verkeerd, hij zal voor de Heer van het lied staan met niets anders op zijn tong dan een *Hallelujah*.

Cohens grootvader was rabbijn. In de jaren zestig werd Cohen lid van de Church of Scientology. Later verdiepte hij zich in het boeddhisme, bracht hij enige tijd als monnik door in een Zenklooster en werd hij zelfs officieel ingewijd. Het hielp hem bij zijn depressies en neiging tot 'eindeloze zelfanalyse'.

Tijdens een concert in Tel Aviv gaf hij het publiek eens zijn zegen. Een Cohen is immers een priester! Maar ook het protest van de profeten klonk door als hij zong over 'een losbandige massa, terwijl de moordenaars op hoge postjes hun gebeden hardop opzeggen'. Bij het godvormige gat in de ziel van Cohen past geen Almachtige ver weg, maar eerder een Nabije die zich inlaat met alle onvolmaaktheid en onze neiging om hem te kruisigen. In de titelsong van zijn afscheidsalbum *You want it darker* klinkt ook weer Hebreeuws in het refrein. Het zijn de woorden van Abraham bij het altaar met Izaäk erop vastgebonden en de jonge Samuël als hij in de nacht geroepen wordt: *'Hineni, hineni, I'm ready, my lord'* (Genesis 22, 1 Samuël 3). Hier ben ik! Songteksten zijn vaak ongrijpbaar. Was Cohen nu wel klaar met die God die ons naar onze dood opjaagt? Maar zelf schreef hij dat de bereidheid om als het erop aankomt te dienen en zichzelf op het kritieke moment te offeren, deel is van ieders ziel! En dat is geen sombere gedachte.

Harmen Jansen

Een nieuw seizoen in coronatijd

We leven in een vreemde tijd. Wie dacht klaar te zijn met het coronavirus heeft het mis. Het virus waart nog volop rond, ook onder ons. De beperkende maatregelen zijn weer aangescherpt en we houden ons hart vast voor een tweede golf in de herfst. *door René de Reuver*

Een nieuw seizoen

De crisis raakt ons als kerk heel sterk. Gelukkig kunnen we weer samenkomen. Maar wel beperkt: we kunnen amper zingen en elkaar ontmoeten. Voor mensen met een extra kwetsbare gezondheid blijft het riskant. Hierdoor is het aantal mensen dat de diensten bezoekt gering. Er zijn gemeenten die zelfs helemaal nog geen diensten houden. En dit terwijl het nieuwe seizoen zich aandient.

Hoe geven we in dit komende seizoen vorm aan ons kerkenwerk? Verliezen we elkaar door de crisis en de beperkende maatregelen niet heel gemakkelijk uit het oog? En hoe houd je het zelf vol? Hoe blijf je geïnspireerd, als gemeentelid, als kerkenraadslid, als voorganger?

De onzekerheid en de beperkingen vanwege de crisis maken het samen kerk zijn niet eenvoudig. Ze zetten het komende seizoen onder druk. Juist ontmoeting, samen bidden, zingen, luisteren naar de Schrift en delen in elkaars verhalen vormen onze gemeenten. Zonder dat verdampt de gemeenschap, kan de moed je in de schoenen zinken en de vraag zich opdringen: wat blijft er over van ons gemeente-zijn?

Van zekerheid naar vertrouwen

De crisis bepaalt ons bij de kern van het kerk-zijn. Het zet een streep door onze vertrouwde vormen, gewoontes en zekerheden. Zoals het altijd kon, kan het nu niet meer. Dit vraagt om omdenken en vertrouwen. Vertrouwen op God. Hij laat ons niet aan ons lot over. Jezus heeft onze nood en onze dood gedeeld. Als gekruisigde en opgestane gaat Hij ons voor. En Gods Geest neemt ons zuchten, en dat van de schepping, over, als trooster. Hij zal ook in het komende seizoen zeker wegen wijzen waarlangs onze voeten kunnen gaan.

De crisis ontnemt ons onze zekerheden en daagt ons uit, persoonlijk en als gemeenten, om in vertrouwen op de drie-enige God te zoeken naar verantwoorde vormen die mensen samenbrengen en hoop bieden. Juist in de nood, vanuit de diepten (Psalm 130), roepen we tot God en zoeken we samen zijn aangezicht.

Creatief en bezonnen

Er is veel creativiteit nodig om dit in het komende seizoen op een verantwoorde manier te doen. Gelukkig is er veel creativiteit in de kerk. De afgelopen maanden hebben dit bewezen. Het is bijzonder te zien wat er allemaal is gebeurd, met inachtneming van de regels en de beperkende maatregelen.

Opvallend is dat men bij al deze nieuwe initiatieven niet startte bij wat allemaal niet meer mogelijk is, maar bij bij wat wél mogelijk is. Deze volgorde is belangrijk. Zeker, er is veel niet mogelijk, maar we beginnen te den-

ken bij wat gegeven de situatie wel mogelijk is. Bij waar we ons in deze tijd toe geroepen weten. Er verschijnen steeds meer publicaties die ons helpen bij de doordenking van de vragen en de uitdagingen waar de coronacrisis ons voor plaatst. Zeer toegankelijk en uitdagend zijn onder meer *God en de pandemie* van Tom Wright en *Kerk in tijden van corona* onder redactie van Leo Fijen.

Samen vieren, in kerkgebouw en huiskamers

Het allereerste waar we ook in het komende seizoen toe geroepen worden is samen vieren. Het nieuwe visiedocument *Van U is de toekomst* van onze kerk opent met de typering van de kerk als een gemeenschap van Woord en sacrament. We leven als kerk van het heil in Christus. Zondag aan zondag wordt dit in de grondtoon van genade gevierd, verkondigd en bezongen.

Nu staat uitgerekend dit samen vieren onder druk. Gelukkig zijn er allerlei mogelijkheden om een kerkdienst uit te zenden. Hierdoor kunnen velen de onlinedienst thuis volgen. Omdat het virus de komende maanden zeker nog onder ons zal zijn, is het van groot belang om de zondagse eredienst te blijven (of weer te gaan) vieren, met inachtneming van de

voorschriften, en deze online te blijven (of te gaan) uitzenden.

Kijk samen

Juist om het samen kerk zijn meer vorm te geven is het waardevol om gemeenteleden te stimuleren niet in hun eentje naar de onlinedienst te kijken, maar om dit samen met anderen (maximaal zes anderen dan gezinsleden) te doen in huiskamers. Zo kunnen we ondanks alle beperkingen meer samen kerk zijn, wordt de onlinedienst veel meer een gezamenlijke viering en vormen zich in huiskamers kleine geloofsgemeenschappen die volop de gelegenheid hebben om onder het genot van het vertrouwde kopje koffie lief en leed met elkaar te delen. Bovendien is een huiskamer heel geschikt om iemand die niet gewend is om naar de kerk te gaan ook eens uit te nodigen.

Mee-lijden

Het tweede waar het in het komende seizoen op aankomt is oog en hart te hebben voor mensen die lijden aan de crisis. Voor de meest kwetsbaren: mensen die ziek worden, verliezen lijden, hun baan kwijtraken, vereenzamen, hun perspectief verliezen... Dit vraagt om een scherpe pastorale en diaconale an-

Interview met bisschop Gerard de Korte Protestanten hebben meer

Ook de Rooms-katholieke kerk zoekt naar een nieuwe manier van kerk-zijn na corona. Onze medewerker Maurice C.J. Wielenga sprak erover met bisschop van 's-Hertogenbosch mgr.dr. Gerard de Korte.

Hoe kun je als kerk functioneren in de huidige omstandigheden?

„We hebben vanaf half maart een heel moeilijke periode gehad. De kerken waren tijdens vieringen gesloten. Slechts enkelen konden aanwezig zijn. Gelukkig heeft de techniek ons toen geholpen met livestream-uitzendingen thuis. Velen konden daardoor toch thuis de diensten volgen, maar het kerkelijk leven werd flink getroffen.”

Er werd gezegd, dat bij zo'n uitzending meer mensen zich betrokken voelden dan bij een gewone kerkdienst. Het effect van de digitale uitzendingen was groter dan men dacht.

„Ja, de getallen wijzen uit dat wij met digitale vieringen meer mensen bereiken dan met vieringen in onze kerkgebouwen. Het effect van deze digitale uitzendingen was en is groot en op zich is dat gunstig te noemen. Maar aan de andere kant werd het kerkelijk leven flink in-

tenne. Om oprecht meevoelen en doorleven van elkaars nood en verdriet, angst en onzekerheid. Christus is tot in onze diepste nood afgedaald om ons daar heilzaam nabij te zijn. Hij roept ons op Hem te volgen. Heel concreet door daar te zijn waar het leven zwaar is. Waar mensen lijden, geen perspectief meer hebben en hun kracht hebben verloren. Waar één lid lijdt, lijden alle mee. Zoek elkaar op. Hoor en deel elkaars verhalen. Bid en draag zorg voor elkaar. Pastoraal en diaconaal staat ons veel te doen.

Hoopvol

Juist in deze onzekere tijd komt het aan op mensen die hoop belichamen, op kerken als vindplaats van hoop. Op mensen die nood niet bagatelliseren of wegverklaren, maar delen in de nood van anderen en het eronder uithouden. Die er voor elkaar zijn, met open hart, oren en handen. Hoopvol, omdat Jezus ons is voorgegaan en Gods Geest ons zuchten deelt. Deze hoop verbindt, geeft perspectief en troost.

Juist in dit komende seizoen waarbij zekerheden ons uit handen geslagen worden, komt het aan op hoopvol leven in vertrouwen. Gedragen door de belofte, 'door die hoop worden wij gered' (Romeinen 8:24).

Het is waardevol om gemeenteleden te stimuleren om samen met anderen naar de online-dienst te kijken.

*Geloof, hoop en liefde
en de meeste van deze is de hoop
op geloof in de liefde
(Liselore Gerritsen)*

Een heel goed en hoopvol nieuw seizoen toegewenst!

*dr. René de Reuver is de scriba van de
generale synode van de Protestantse Kerk*

behoefte aan samen zingen dan wij

geperkt. Contacten moesten telefonisch of per e-mail plaatsvinden. Ook huisbezoeken waren lastig. De kerken hebben veel goed werk kunnen verrichten door zieken, stervenden en rouwenden nabij te zijn. En ook diaconaal is er mooi werk verricht. Ik denk aan de hulp aan onze voedselbanken.”

Maar samen beleven, samen bidden en zingen, daar ging een geweldige stimulans van uit. En dat kon nu niet, helaas.

„Dat is waar, het is allemaal weggefallen.”

Kunnen de parochianen ook zingen op het kerkplein?
„Dat is natuurlijk afhankelijk van het weer, maar ik denk dat de Protestantse Kerk nog meer behoefte daaraan heeft dan de katholieke gemeenschap. U heeft natuurlijk een cultuur van volkszang. Wij hebben de cultuur van de koorzang. We hebben nu in de meeste kerken een cantor en sommige kerken beschikken over een cantorij. Je kunt toch ook iets van feestelijkheid beleven doordat er een orgel is dat de viering begeleidt en een cantor die plaatsvervangend zingt.”

De omstandigheden die u noemt hebben ook betrekking op de vergrijzing van de kerkleden.

„Het blijkt dat het virus bovengemiddeld gevaarlijk is voor ouderen. En dat is juist de groep die graag samenkomt voor de liturgie. Dat betekent dat de kerk nog voorzichtiger met hen moet omgaan dan andere instellingen. Zolang er geen goed vaccin is of medicijnen die de gevolgen van het virus beperken, zullen wij tegen allerlei beperkingen aanlopen waar het gaat om het leven in de kerkelijke gemeente en de parochie.”

De overlevingskans van de kerk van Christus is: samen Hem belijden, want Hij is de weg, de waarheid en het leven. Dat geeft ons geloofs zekerheid.

„Het is van belang de kerk dicht bij het hart van Gods openbare spreken te houden. Het gaat per slot van rekening om de God van Israël, van Wie wij geloven dat Hij op het hoogtepunt van de tijd in Christus bij ons is gekomen. Dat is toch ook de kernboodschap van de christelijke gemeenschap en Hij heeft ons ook beloofd weer terug te komen.”

Om op het coronavirus terug te komen... welke veranderingen hebt u als bisschop ervaren? Wat heeft u persoonlijk geraakt?

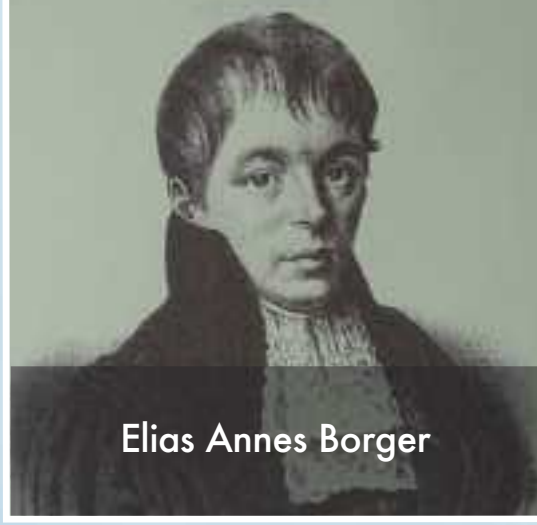
„De stilte kwam nadrukkelijk in beeld. De rust, alles werd *slow life*. Alles werd stilgezet. Sommigen in de kerkgemeenschap vonden dat heel bedreigend, anderen juist heel rustgevend en weldadig. Het belang van onderlinge gemeenschap was in het geding, juist omdat de anderhalvemeternorm moest worden gerespecteerd. Er kwam eenzaamheid in het leven en dan zie je hoe belangrijk een hechte gemeenschap is.”

Tenslotte: als je steun bij elkaar zoekt, gaat daar kracht van uit. Dat kunnen wij lezen in 1 Johannes 1. Er gaat veel kracht van het gebed uit.

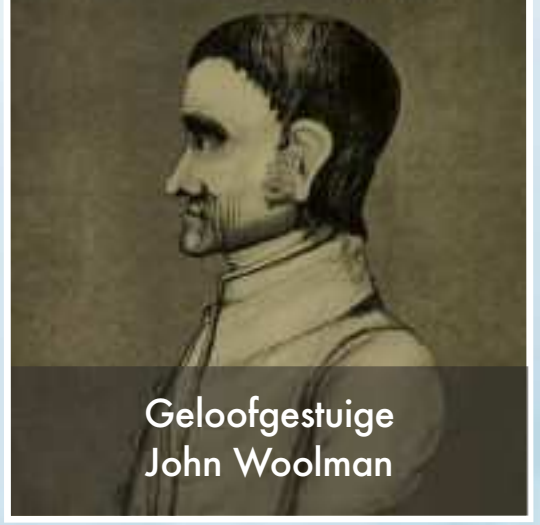
„Helemaal mee eens. Christus is in het evangelie door intens gebed verbonden met de Vader.”

*Maurice C.J. Wielenga uit Joure is publicist
en vaste medewerker van Geandewei*

VOLGENDE KEER in Geanndewei

Elias Annes Borger

Geloofgestuige
John Woolman

Stroomversnelling

